

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

КАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІДПРИЄМНИЦТВА

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

_____ В. С. Чопей
«_____» _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 2.10 Гроші та кредит

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва освітньої програми)

освітнього рівня Бакалавр (перший рівень вищої освіти)

(назва освітнього рівня)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) 072 Фінанси, банківська справа та страхування

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж Карпатський інститут підприємництва

(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 10

Форма підсумкового контролю: залік, екзамен

Хуст 2020 рік

ІНФОРМАЦІЯ	
ПРО ВИКЛАДАЧА ТА ДОПОМІЖНИХ ОСІБ	
Викладач	<i>Волощук Надія Юріївна, доцент</i>
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання	<i>П.І.Б. осіб, залучених до викладання, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання</i>
Профайл викладача	<i>Посилання на сторінку викладача на сайті навчально-виховного підрозділу</i>
Канали комунікації	Телефон деканату: 0971434146 Телефон викладача: 0976698635 Електронна пошта: Nadezdavoloshka@gmail.com Вайбер: 0976698635 <i>Кабінет (електронний кабінет):</i>
Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу http://vo.ukraine.edu.ua/ за адресою	<i>Посилання на курс</i> https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=2245

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 6	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Вид дисципліни <u>обов'язкова</u>	
	Спеціальність <u>072 Фінанси, банківська справа та страхування</u> (шифр і назва)	Цикл підготовки професійний	
Модулів – 2	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>курсова робота</u>	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 186		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 8	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр (перший рівень вищої освіти)</u>	Лекції	
		40 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		34 год.	6 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
112 год.	172 год.		
Індивідуальні завдання:			
Вид семестрового контролю: екзамен			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 66,1%

для заочної форми навчання – 8%

ПЕРЕДРЕКВІЗИТИ:

Вивченню дисципліни «Гроші та кредит» передують такі навчальні дисципліни як «Економіка підприємства», «Макроекономіка».

ПОСТРЕКВІЗИТИ

Після вивчення дисципліни «Гроші та кредит» студенти вивчатимуть дисципліни «Міжнародна економіка», «Фінанси».

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета :

формування науково- теоретичної та методологічної системи знань студентів в галузі грошей та грошових систем, функцій кредиту на ринку через кредитну систему держави.

Завдання :

полягає у накопиченні у студентів навичок та досвіду у розв'язанні конкретних практичних завдань та проблем. Сформувати знання щодо сутності та механізму функціонування таких категорій як гроші, кредит, грошовий ринок, процент, а також уміння оцінювати й аналізувати грошово-кредитну політику, що проводиться в країні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

- законодавство у сфері грошових та кредитних систем, щодо діяльності Національного банку України;
- механізм походження грошей у процесі розвитку суспільного виробництва та обміну;
- сутність грошей та їх функції, основні властивості грошей;
- сутність та взаємозв'язок таких економічних явищ, як грошовий оборот, грошовий обіг, фінанси, кредит;
- вплив грошового обороту на ринок;

- сутність закону грошового обігу;
- особливості формування та чинники зміни попиту на гроші та пропозицію грошей;
- сутність та механізм функціонування грошової системи, її відмінність від грошового обороту та грошового ринку;
- процес формування грошової системи в Україні;
- форми та види кредиту, сутність функцій кредиту;
- складові кредитної системи держави;
- сутність, види та призначення фінансових посередників;
- сутність, призначення та класифікацію комерційних банків.
- **вміти:**
- визначати основні показники, що характеризують обсяг грошової маси;
- визначити фактори впливу на швидкість обігу грошей та її значення для економіки;
- прогнозувати готівку для банку;
- побудувати графічну модель ринку грошей;
- визначати цілі грошово-кредитної політики та характерні їм інструменти;
- розпізнавати кредит серед інших економічних категорій;
- керуватись основними правилами кредитування при здійсненні кредитних операцій;
- використовувати кредитні ресурси банку, оперувати формами кредиту;
- охарактеризувати основні принципи функціонування НБУ;
- визначити роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей.

вміти:

- визначати основні показники, що характеризують обсяг грошової маси;
- визначити фактори впливу на швидкість обігу грошей та її значення для економіки;
- прогнозувати готівку для банку;
- побудувати графічну модель ринку грошей;
- визначати цілі грошово-кредитної політики та характерні їм інструменти;
- розпізнавати кредит серед інших економічних категорій;
- керуватись основними правилами кредитування при здійсненні кредитних операцій;
- використовувати кредитні ресурси банку, оперувати формами кредиту;
- охарактеризувати основні принципи функціонування НБУ;

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Сутність фінансів та фінансової діяльності

Тема 1. Суть і функції грошей

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Суть грошей. Гроші як загальний вартісний еквівалент. Гроші як технічний інструментарій обліку товарів.

Форми грошей та їх еволюція. Причини та механізм демонетизації золота. Еволюція кредитних грошей. Різновиди сучасних кредитних грошей.

Поняття функції грошей.

Гроші як міра вартості. Суть даної функції і сфера її використання. Ціна як грошовий вираз вартості товарів. Гроші як засіб обігу. Суть, характер та сфера використання грошей у цій функції. Гроші як засіб платежу. Сфера використання грошей як засобу платежу у сучасних умовах. Відмінність функцій засобу платежу від функції засобу обігу. Гроші як засіб нагромадження вартості. Ліквідність грошей. Сфери функціонування грошей як засобу нагромадження. Світові гроші. Суть та сфера їх використання.

Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

Теорії грошей: номіналістична, металістична теорії та їх еволюція.

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей.

Внесок Дж. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінці ролі держави в економічному регулюванні та механізмі впливу на економіку. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій.

Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактовок ролі держави в регулюванні економіки. Внесок М. Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанту кількісної теорії.

Зближення позицій монетаристів та неокейнсіанців у їхніх рекомендаціях щодо грошово-кредитної політики в сучасних умовах. Грошово-кредитна політика України в перехідний період у світлі сучасних монетаристських теорій.

Тема 3. Грошовий оборот і грошові потоки

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Основні суб'єкти грошового обороту. Економічна основа та загальна схема грошового обороту.

Грошові потоки. Поняття грошового потоку та критерії їх класифікації. Характеристика основних видів грошових потоків.

Структура грошового обороту. Готівковий та безготівковий сектори грошового обороту, їх відмінності. Головна перевага безготівкового обороту

над готівковим. Прогнозування касових оборотів в банках. Розширення сфери безготівкового обороту.

Форми грошей, що знаходяться в обороті. Повноцінні гроші. Грошові знаки вартості. Паперові гроші, їх походження і зміст. Кредитні гроші. Характеристика кредитних засобів обороту: векселі; банкноти; чеки; кредитні карточки.

Готівкові і депозитні гроші. Електронні гроші. Сфери використання грошей у різних формах.

Маса грошей, що обслуговує грошовий оборот, її склад та фактори, що визначають її зміну. Показники обсягу і структури грошової маси. Грошові агрегати. Швидкість обігу грошей, поняття, фактори, що визначають швидкість обігу та її вплив на масу і стабільність грошей. Закон кількості грошей, необхідних для обороту, його суть, вимоги та наслідки порушення вимоги.

Механізм поповнення маси грошей в обороті. Грошовий мультиплікатор. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий обіг банкнот, розмінних монет, депозитних грошей, векселів, чеків, їх суть та характеристика.

Тема 4. Грошовий ринок

Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак: попиту, пропозиції, ціни.

Інструментальна модель грошового ринку. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку. Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей і ринок капіталів. Ринок цінних паперів та валютний ринок як складові грошового ринку.

Попит на гроші. Суть та форми попиту на гроші. Фактори, що визначають зміну попиту на гроші. Кількість грошей, що повинна бути в обороті.

Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори, що визначають зміну пропозиції грошей.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та норма проценту. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку.

Тема 5. Грошові системи

Поняття грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи та їх характеристика.

Основні типи грошових систем, їх еволюція. Само регульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм (система паралельних валют, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти). Монометалізм (золотомонетний стандарт, золотозлитковий стандарт, золотодевізний стандарт).

Регульовані грошові системи. Система паперового грошового обігу. Системи природного (кредитного) обігу. Проблеми становлення та розвитку грошової системи України.

Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні. Конституційне затвердження національної валюти України – гривні.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Грошово-кредитна політика центрального банку: суть, типи, стратегічні цілі, проміжні та тактичні завдання. Інструменти грошово-кредитного регулювання.

Фіскально-бюджетна і грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Змістовий модуль 2. Кредит у ринковій економіці

Тема 6. Суть і функції кредиту

Необхідність кредиту. Загальні передумови формування кредитних відносин. Суть кредиту. Кредит як форма суспільних відносин. Позичковий капітал та кредит. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин.

Функції та роль кредиту. Поняття функцій кредиту та їх класифікація. Характеристика окремих функцій кредиту.

Економічні межі кредиту. Процент за кредит, його суть і роль. Види процентних ставок. Процент в умовах інфляції.

Розвиток кредитних відносин у перехідній економіці України. Еволюція державного та споживчого кредиту.

Поняття кредитної системи, два підходи до її визначення. Кредитна система як елемент інфраструктури грошового ринку. Складові елементи кредитної системи та їх загальна характеристика.

Тема 7. Основи банківського кредитування

Економічна основа, її стадії та закономірності руху кредиту. Об'єкти та суб'єкти кредитних відносин. Розвиток кредитних відносин в ринковій економіці України. Труднощі розвитку банківського кредиту. Банківський кредит як переважний вид кредиту. Принципи банківського кредитування.

Тема 8. Характеристика окремих видів кредиту

Форми і види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Переваги та недоліки кожної форми кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: банківського, комерційного, державного, споживчого, іпотечного, міжнародного.

Змістовий модуль 3. Кредитні та валютні системи

Тема 9. Національний банк та його операції

Основні завдання і функції Національного банку України. Характеристика банківських операцій. Сутність активних та пасивних операцій банку. Структура і функції комерційного банку. Основні функції комерційних банків. Контроль за діяльністю комерційних банків.

Тема 10. Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути

Небанківські кредитно-фінансові інститути (парабанки) їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Кредитна система країн з розвинутою ринковою економікою.

Становлення і розвиток банківської системи України. Типи банківських систем. Структура і механізм функціонування дворівневої банківської системи, її основні складові. Функції банківської системи.

Вертикальні зв'язки в банківській системі, їх ієрархія і підпорядкування: центральний банк, банк низької ланки, клієнт. Горизонтальні зв'язки і банківській системі. Принципи здійснення міжбанківських розрахунків, кредитних і фондових операцій.

Мета створення, основні функції і завдання міжбанківських об'єднань, їх специфіка в банківській системі. Основні шляхи створення міжбанківських об'єднань. Класифікація міжбанківських об'єднань. Міжбанківські об'єднання некомерційного і комерційного типу, їх характеристика. Характерні риси асоціативного та корпоративного типу.

Головні представники міжбанківських об'єднань: консорціуми та картелі, концерни та трасти.

Тема 11. Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною.

Роль Міжнародного валютного фонду у функціонуванні сучасної світової валютної системи. Міжнародні валютно-кредитні організації. Група Світового банку. Регіональні валютно-кредитні організації.

Необхідність та форми їх співробітництва з Україною.

Особливості діяльності Європейського банку реконструкції та розвитку. Основні функції Банку Міжнародних розрахунків.

Тема 12. Валютні відносини та валютні системи.

Суть міжнародних валютних відносин. Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна. Основні елементи національної валютної системи.

Валютний курс та конвертованість валют. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення та механізм забезпечення конвертованості валюти.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Основні види валютних операцій. Роль ринків на валютному ринку.

Валютне регулювання: суть та необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядку здійснення операцій з нею: правила купівлі – продажу, ввозу – вивозу, використання валютної виручки, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо. Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Етапи становлення європейської валютної системи. Еволюція світової валютної системи.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
л		сем	пр	лаб	інд	л			сем	пр	лаб	інд			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Сутність фінансів та фінансової діяльності															
Тема 1. Суть і функції грошей	22	6		2			14	22	1		1			20	АР: СР:
Тема 2. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	22	6		2			14	22	1		1			20	АР: СР:
Тема 3. Грошовий оборот і грошові потоки	22	6		4			12	22	1		1			20	АР: СР:
Тема 4. Грошовий ринок	24	6		4			14	22	1		1			20	АР: СР:
Тема 5. Грошові системи	24	6		4			14	26	2					24	АР: СР:
Модульний контроль															
Разом за змістовим модулем 1	114	30		16			68	114	6		4			104	
Змістовий модуль 2. Кредит у ринковій економіці															
Тема 6. Суть і функції кредиту	26	4		4			18	25	1					24	АР: СР:

Тема 7. Основи банківського кредитуванн я	26	4		6			16	26	1		1			24	AP: CP:
Тема 8. Характерист ика окремих видів кредиту	26	8		6			12	29	2		2			25	AP: CP:
Модульний контроль															
Разом за змістовим модулем 2	78	16		16			46	80	4		3			73	
Змістовий модуль 3.Кредитні та валютні системи															
Тема 9. Національни й банк та його операції	26	6		4			16	26	1		1			24	AP: CP:
Тема 10. Спеціалізова ні кредитно-фін ансові інститути	28	6		6			16	26	1					25	AP: CP:
Тема 11. Міжнародні валютно-кре дитні установи та форми їх співробітниц тва з Україною	28	6		4			18	27	1		1			25	AP: CP:
Тема 12. Валютні відносини та валютні системи	26	6		4			16	27	1		1			25	AP: CP:
Модульний контроль															
Разом за змістовим модулем 3	108	24		18			66	106	4		3			99	
	186	40		34			112	186	8		6			172	

Модуль 2														
ІНДЗ														ІНДЗ:
Усього годин	300	70		50			180	270	14		10			276

Примітки. 1. Слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення. 2. АР – аудиторна робота, СР – самостійна робота, ІНДЗ – індивідуальне завдання. 3. Можуть застосовуватися такі форми і методи контролю знань, як опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання, реферат, співбесіда, огляд додаткової літератури, підготовка та проведення презентації, складання кросворду за основними термінами теми, контрольна робота, письмове тестування, експрес-тестування, комп'ютерне тестування тощо, а також наведені в розділі II таблиці пункту 11.1.

ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес у інституті реалізується в таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, практики, контрольні заходи, самостійна робота.

Основними видами навчальних занять є: лекції, практичні, семінарські заняття, комп'ютерний практикум та консультації.

Лекція – основний вид навчальних занять, призначених для викладення теоретичного матеріалу. Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організує дискусію з попередньо визначених проблем. На підставі індивідуальних завдань (рефератів) студенти готують тези виступів з цих проблем.

Індивідуальне навчальне заняття – проводиться з окремими студентами, які виявили особливі здібності в навчанні та схильність до науково-дослідної роботи і творчої діяльності з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуального творчого обдарування, а також зі студентами, які мають певні проблеми (відставання у навчанні). Індивідуальні навчальні заняття організовуються у позанавчальний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Консультація – вид навчального заняття, на якому студент отримує від викладача відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання. Під час підготовки до екзаменів (семестрових, державних) проводяться групові консультації.

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Практика є необхідним компонентом підготовки фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня. Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації: а) словесні: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда; б) наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; в) практичні: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Список літератури

Основна

1. Алексеев І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит: Навчальний посібник - К.:Знання, 2009.- 253с.
2. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях. Навчальний посібник / За ред. Б.Л. Луціва. – 2-ге видання, перероб. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. -225 с.
3. Гроші та кредит: Підручник / За ред. М.І.Савлука. —К.: КНЕУ, 2001. - 602с.
4. Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б.С. Івасіва. —К.: КНЕУ, 1999. - 404 с.
5. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: Навчальний посібник. – К.: Тов. «Знання», КОО, 1998.
6. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит практикум: Навчальний посібник.- Львів: Новий Світ – 2000,2008.-312 с.
7. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит: Навчальний посібник.- Львів: Новий Світ – 2000,2013.-432 с.
8. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, перероб. і доп. –К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.

Допоміжна

1. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України // Вісник НБУ. - 1996. - №5.
2. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України №932 – XIV від 14.07.1999 р. // Голос України. – 1999. зі змінами та доповненнями.
3. Про кредитування: Положення НБУ: Затв. постановою правління НБУ від 28.09.1995 р. №246// Додаток до «Вісника Національного банку». – 1995. - №11.
4. Про Національний банк України: Закон України Затв. Постановою Верховної Ради України від 20.05.1999 р. № 679 – 14 // Відомості Верховної Ради. – 1999. - № 29.
5. Про порядок створення та реєстрації комерційних банків: Положення НБУ: Затв. постановою правління НБУ від 27.03.1996 р. № 77 // Додаток до «Вісника Національного банку». – 1996 - №5.
6. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України // Вісник НБУ. - 1996. - №5.
7. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України №932 – XIV від 14.07.1999 р. // Голос України. – 1999. зі змінами та доповненнями.
8. Про кредитування: Положення НБУ: Затв. постановою правління НБУ від 28.09.1995 р. №246// Додаток до «Вісника Національного банку». – 1995. - №11.

9. Про цінні папери і фондову біржу: Закон України: Затв. Постановою Верховної Ради України від 18.06.1991р. зі змінами та доповненнями
10. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23. 02.2006 р. № 3480- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - № 31.

7.4. Інформаційні ресурси

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України: Затв. Постановою Верховної Ради України від 7 грудня 2000 р., № 2156-12 зі змінами і доповненнями від 20.09.2001 р.№ 2740-III // htth. ://www.rada.gov.ua.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо національних комісій, що здійснюють державне регулювання природних монополій, у сфері зв'язку та інформатизації, ринків цінних паперів і фінансових послуг: Закон України від 07.07.2011 № 3610- IV (Електронний ресурс).- Режим доступу: [http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3610-17](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3610-17)

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Суть і функції грошей	14
2	Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	14
3	Грошовий оборот і грошові потоки	12
4	Грошовий ринок	14
5	Грошові системи	14
6	Суть і функції кредиту	18
7	Основи банківського кредитування	16
8	Характеристика окремих видів кредиту	12
9	Національний банк та його операції	16
10	Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути	16
11	Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною	18
12	Валютні відносини та валютні системи	16
Разом		180

Теми для самостійної роботи студентів ТА МЕТОДИЧНЕ ПОЯСНЕННЯ ДО ЇХ ВИВЧЕННЯ

Тема «Суть і функції грошей»

1. Концепції походження грошей.
2. Специфічний характер вартості грошей.
3. Функції грошей і сфери їх використання.
4. Еволюція ролі грошей в умовах переходу України до ринкової економіки.

Методичні вказівки до вивчення теми

Для того, щоб зрозуміти суть грошей у ринковій економіці слід згадати товар і його властивості як елементи економічної теорії. Необхідно з'ясувати питання про походження грошей (дві концепції: еволюційну та раціоналістичну), роль держави у творенні грошей. Слід виявити недоліки бартерного обміну порівняно з грошовим.

Наступним кроком буде вивчення еволюції грошового товару та функціональних форм грошей, поступової втрати золотом грошових функцій. Важливо звернути увагу на вивчення суті грошей, з'ясувати, чим гроші відрізняються від звичайного товару. Потрібно засвоїти механізм формування вартості таких грошей, особливості прояву грошей як грошей і грошей як капіталу.

Слід з'ясувати ознаки функцій грошей як засобу обігу, переваги в процесі обміну товарами між товаровиробниками. Вивчаючи функції грошей як засобу платежу, необхідно звернути увагу на походження цієї функції й усвідомити основні її ознаки. Звернути увагу на форму нагромадження і заощадження та їх мотиви і вплив на розвиток економіки й добробуту народу, на генезис міжнародних розрахунків під час вивчення функції світових грошей.

Тема «Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм»

1. Ідеї М.Ю. Туган-Барановського щодо кількісної теорії грошей.
2. «Кембріджська версія» кількісної теорії грошей.
3. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.
4. Грошово-кредитна політика України у перехідний період.

Методичні вказівки до вивчення теми

У цій темі потрібно звернути увагу на кількісну теорію грошей, а саме на те, що вона є основною. Відповідно до цієї теорії вартість грошей і рівень товарних цін змінюється залежно від кількості грошей в обігу: чим їх більше, тим ціни на товари вищі, а вартість грошей нижча, і навпаки. Пройшовши тривалий шлях свого розвитку кількісна теорія грошей поділяється на ранню та сучасну теорії.

Потрібно з'ясувати, хто з фахівців зробив спробу чіткіше сформулювати взаємозв'язок різноманітних ключових факторів грошової і не грошової сфер щодо кількісної теорії грошей.

Внесок у розвиток кількісної теорії грошей зробив Дж. Кейнс. У його теорії обґрунтовано, що маса грошей пов'язана з масою доходу і нормою процента.

Тема «Грошовий оборот і грошові потоки»

1. Модель грошового обороту.
2. Балансування грошових потоків.
3. Закон грошового обігу.
4. Механізм зміни маси грошей в обороті.
5. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчаючи цю тему, слід звернути увагу на різницю між грошовим обігом як безпосереднім процесом руху грошей і грошовим оборотом як моментом у цьому русі. Потрібно з'ясувати, чому показниками виміру грошового обігу є швидкість обігу грошей, а грошового обороту – сума платежів за певний період часу; чому змінюються темпи розвитку обох сфер грошового обігу і грошового обороту на різних етапах розвитку економіки.

Слід простежити генезис форм грошей, причини переходу від однієї форми до іншої, проаналізувати види засобів обігу та їх суть, сфери використання цих засобів. Особливу увагу необхідно звернути на поняття грошової маси, показники її вимірювання і структуру.

Слід з'ясувати фактори, які впливають на швидкість грошового обігу та показники її вимірювання.

Розуміння законів грошового обігу має особливо важливе значення для вивчення багатьох питань цієї теми (саме розуміння, а не тільки вивчення). Згідно із законами грошового обігу потрібно уважно проаналізувати суть стабільності грошей та механізми її забезпечення, звернути увагу на дію кожного із основних факторів, що впливають на неї.

Необхідно простежити вплив ефекту грошового мультиплікатора, розглядаючи механізм поповнення маси грошей в обороті.

Тема «Грошовий ринок»

1. Інституційна модель грошового ринку.
2. Графічна модель грошового ринку.
3. Рівновага на грошовому ринку та процент.
4. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Методичні вказівки до вивчення теми

У процесі вивчення даної теми потрібно навчитися розрізняти поняття «ринок грошей» і «грошовий ринок». Одним із основних завдань студента є чітке визначення суті грошового ринку та усвідомлення його взаємозв'язку з грошовим оборотом.

Під час вивчення цієї теми слід звернути увагу на такі терміни: *пропозиція грошей* – така їх кількість, яка є сьогодні вільною в усіх економічних суб'єктів, включаючи і додаткові кошти, які пускає в оборот банківська система; *попит на грошовому ринку* – прояв грошового залишку, що фінансується на якийсь момент; *попит* – намір чи бажання економічного суб'єкта мати відповідну суму грошей у вказаний момент (попит на гроші слід відрізняти від доходу, що є явищем грошового потоку).

У загальному попиті розрізняють дві його частини: поточна каса – частина, пов'язана з необхідністю здійснювати поточні витрати; частина попиту, яка формується як ліквідний актив. Ця частина залежить від доходності активів і насамперед від норми процента, який склався на фінансовому ринку, зокрема процента на цінні папери.

Попит і пропозиція на грошовому ринку урівноважує процент, при певній величині якого всі гроші, запропоновані на ринок, знайдуть покупця. До зміни величини процента веде те, що весь час змінюються попит і пропозиція грошей. Стабільність процента, який є ціною грошей на ринку, – важлива передумова стійкості всієї економічної системи.

Тема «Грошові системи»

1. Види грошових систем та їх еволюція.
2. Створення та розвиток грошової системи України.
3. Цілі та інструменти грошово-кредитної політики.

Методичні вказівки до вивчення теми

Грошова система створюється державою і має нормативно-правовий характер. Необхідно усвідомити, що це явище суб'єктивне на відміну від грошового обігу, який є об'єктивним. Грошова одиниця та її найменування, масштаб цін, валютний курс, види законних платіжних засобів, платіжний оборот та його організація, інструменти регулювання грошового обігу, органи, що здійснюють таке регулювання – це ті складові елементи грошової системи, на які слід звернути увагу. Під час вивчення теми необхідно чітко засвоїти визначення цих елементів грошової системи.

Вирішальну роль в організації та функціонування грошової системи відіграють законодавчі органи держави та центральний банк.

Грошові системи різних держав класифікуються за певними критеріями. Залежно від типу економіки розрізняють грошову систему ринкової економіки та грошову систему, що обслуговує неринкову економіку.

Потрібно звернути увагу на такі поняття:

- ✓ інструменти прямого та опосередкованого впливу на основні параметри грошового ринку;
- ✓ операції на відкритому ринку;
- ✓ управління обов'язковими резервами;
- ✓ інфляція попиту, взаємозв'язок інфляції та перерозподілу доходів;
- ✓ інфляція та безробіття;
- ✓ грошові реформи.

Тема «Валютні відносини та валютні системи»

1. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
2. Валютні системи та валютна політика.

Методичні вказівки до вивчення теми

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на те, що основним елементом зовнішньоекономічної діяльності є валютні відносини, які виникають при функціонуванні грошей у міжнародному обороті. На світовому ринку економічні зв'язки безпосередньо залежать від розвитку поділу праці й формування спеціалізації та кооперування виробництва, завдяки цьому формуються такі об'єктивні взаємозалежності та взаємодоповнення національних економік, за яких вони втрачають свою особливість і самостійність.

Гроші реалізують себе у функціях світових грошей, коли вони обслуговують міжнародні економічні відносини і використовуються як міжнародна розрахункова одиниця чи міжнародний засіб обігу і платежу. Функціональною формою останніх є валюта.

Тема «Суть і функції кредиту в ринковій економіці»

1. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту.
2. Теоретичні концепції кредиту.
3. Економічні межі кредиту.
4. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідний період.

Методичні вказівки до вивчення теми

Однією з форм економічних відносин є кредит. Для формування кредитних відносин потрібен ряд передумов: достатній рівень розвитку товарного виробництва, висока ефективність господарювання економічних агентів, існування довіри між ними та наявність механізмів захисту прав кредитора.

Необхідно звернути увагу на нерівномірність кругообороту капіталу та особливості його прояву на підприємствах із сезонним та несезонним характером виробництва. Важливо навчитись розрізняти методи перерозподілу коштів: фінансовий і кредитний. Потрібно засвоїти переваги та недоліки кожного з них, розібратись у сферах їх застосування.

Слід звернути увагу на притаманні відмінні форми кредитних відносин при різних етапах розвитку суспільного виробництва. Розуміння суті кредиту як форми руху вартості на зворотній основі пов'язане з вивченням еволюції кредитних відносин.

Потрібно звернути увагу на відповідність тих чи інших видів та форм кредиту, постарайтесь зрозуміти роль кожного з видів кредиту в ринковій економіці. Особливо важливо зрозуміти фактори, що впливають на зміну ринкових ставок процента (в тому числі інфляції), навчитись розраховувати норму процента, ознайомитись з методикою нарахування процентів за кредитами та депозитами.

Тема 8. Поняття та структура кредитної системи. Становлення та розвиток банківської системи України

1. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.
2. Призначення та основи організації центрального банку.
3. Функції центрального банку.
4. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків.

Методичні вказівки до вивчення теми

Слід звернути увагу на відмінності між категоріями «кредитна система» та «банківська система». Інституційний склад кредитної системи: банківська система; небанківські кредитно-фінансові установи; інвестиційні компанії; інвестиційні фонди; страхові компанії; пенсійні фонди; кредитні спілки; ломбарди; лізингові та факторингові компанії тощо.

Потрібно навчитися наводити приклади та бачити перспективу розвитку кредитної системи.

Необхідно звернути увагу на небанківські кредитні установи, які існують в Україні. Вміти з'ясувати роль небанківських кредитних установ у нагромадженні та мобілізації грошового капіталу.

Слід запам'ятати, що основні форми діяльності небанківських кредитно-фінансових установ на ринку позичкових капіталів зводяться до акумуляції збережень населення, надання кредитів корпораціям та через облігаційні позички, іпотечних та споживчих позик.

Тема «Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною»

1. Банк міжнародних розрахунків.
2. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути.

Методичні вказівки до вивчення теми

Опрацьовуючи дану тему необхідно дати розгорнуту характеристику таким міжнародним валютно-кредитним установам, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд. Потрібно з'ясувати необхідність та форми їх співробітництва з

Україною. Слід визначити цілі та основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. СУТНІСТЬ ФІНАНСІВ ТА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.			
Тема 1. (14 год.)	Індивідуальне заняття, залік	6	І
Тема 2 (14 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	6	ІІ
Тема 3. (12 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття,	6	ІІ
Тема 4. (14 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття,	6	ІІІ
Тема 5. (14 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота	6	ІІІ
<i>Всього: 68 год.</i>		<i>Всього: 30 балів</i>	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. КРЕДИТ У РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.			
Тема 6. (18 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	5	VІ
Тема 7. (16 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	5	VІ
Тема 8. (12 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота	5	VІ
<i>Всього: 46 год.</i>		<i>Всього: 15 балів</i>	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІІ. КРЕДИТНІ ТА ВАЛЮТНІ СИСТЕМИ.			
Тема 9. (16 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	4	VІ

Тема 10. (16 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	4	VI
Тема 11. (18 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	4	VI
Тема 12. (16 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота, екзамен	3	VI
<i>Всього: 66 год.</i>	<i>Всього: 15 балів</i>		
<i>Разом: 180 год.</i>	<i>Разом: 60 балів</i>		

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

Оцінювання досягнень студента	Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо. За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS. Модульний контроль: упродовж семестру за різні види роботи студент може отримати 60 балів. Семестровий (підсумковий) контроль: складається з оцінки за модульний контроль (не більше 60 балів) та оцінки за залік або іспит (не більше 40 балів). Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче. Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на лекційних (до 2 балів), практичних (до 2 балів), виконання самостійної роботи (до 2 балів), індивідуальну роботу (до 10 балів), модульну контрольну роботу (до 25 балів). Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань оцінюється у 25 балів. Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (до 10 балів).

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100-бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3 E			<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Крайні терміни складання та перескладання дисципліни	Перескладання здійснюється відповідно до графіка
Правила академічної доброчесності	Перевірка навчальних робіт на плагіат (згідно Положення про академічну доброчесність і Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних роботах) - Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.
Вимоги до відвідування	Пропущені заняття (лікарняні, мобільність і т.ін.) можна відпрацювати, виконавши всі завдання, зазначені в інструкціях до практичних занять, переслати в електронному варіанті на електронну пошту або на платформі Moodle. Здобувачі вищої освіти можуть отримати електронні презентації лекцій і самостійно ознайомитись із матеріалом при об'єктивних причинах пропуску занять.

ПЕРЕВІРЕНО:

_____ (посада, звання)

_____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____ 20__ р.